

ha un cpt. de *bomba* és encara més clar que la presència de *barra*. Solament una bona coneixença folklòrica i ergològica ens permetria veure més clar si hi ha o no gaire intervenció d'onomatopeies de la detonació.

BARRABAS, 'persona díscola', de *Bar Abbás*, nom del malfactor jucu que van indultar en lloc de Jesús. □ 1.ª doc.: cançons i literatura popular del S. XVIII, etc. Lab. 1839, no en els diccs. precedents.

N'abunda certament la documentació anterior com a nom comú. Lab.: «se pren per lo diable, o per una persona molt travessa», ço que hem d'entendre en el sentit de 'dolenta, perversa' i alhora en el d' 'entremaliada', car de fet s'ha usat i usa molt parlant de criatures que no són més que això. Com a nom del personatge bíblic, tant el cançoner popular com els textos literaris en forneixen moltes dades catalanes des del S. XIII, tant en la forma moderna com en les antigues *Ba(r)raban* i *Barabam*, cf. el que hem dit de *barrabam* variant de *barram*, s. v. BARRA.

DERIV.: *Barrabassada* [diccs. i autors fi S. XIX, E. Valor, *AlcM.*] (no Lab. 1839), si bé és segur que se'n trobarien dades anteriors; en castellà l'usà ja Góngora cap a 1600 i això conferí a l'ús del mot una certa dignitat literària que no ha adquirit en català, però l'ús popular del mot no és certament anterior ni més freqüent o general en la llengua veïna; s'ha usat algun cop una variant popular bàrbara, *barrabast*, d'on *barrabastada* (a la qual contribuiria la influència d'altres mots com *terrabastall*) registrada per Saura i *AlcM.* Altres resultats dels usos secundaris de *barrabàs* són la formació paralelística (segons el tipus *baliga-balaga, birlí-birloqui, banzim-banzam*) *barrabis-barrabàs*, i un mot baix-empordanès *barrabola*, per encreuament amb *bola-va!* i expressions anàlogues; un i altre *AlcM* (els altres mots en *barrab-* que registra aquest, tenen altre origen, en la majoria onomatopèic).

BARRACA, mot d'origen incert, que des del català s'ha estès a totes les llengües europees; no hi ha tampoc certitud sobre si és originari del Principat —on seria probablement paraula formada amb elements pre-romans— o del Regne de València, on seria certament molt anterior a la Reconquesta, però (ultra certes possibilitats pre-aràbigues i pre-romanes) podria ser una aportació antiga de l'àrab vulgar valencià, sigui ja provinent d'Àfrica, o més aviat creació valentino-aràbiga potser en relació amb el val. *taravaca* 'espècie de baldaquí que abriga i cobricela un llit o cadafal' (mot d'origen dubtós, semític o italià). □ 1.ª doc.: escriptura valenciana de 1249.

«Concedimus vobis... habentibus *baracguas* sive patua aut loca determinata ad aedificandum» (document valencià en cita de Marsh en el gran dicc. anglès d'Oxford, Murray-B.). Abunda molt en els nostres documents, ja en els medievals, del Principat i més encara en els del País Valencià; un de la zona central d'aquest, de 1276, esmenta *barraques de tapits e vànover*, un altre de 1479 és de Castelló de la Plana

(cit. en Madoz). Encara que transmès per una nova versió en una disposició refeta a Barcelona el 1601, sembla renovar un establiment valencià de l'any 1283 el passatge «prohòmens de València poden fer *barraca* en lo Grau de València per conservar los arreu de veixells» (Moliné, *Consolat de Mar*, p. 318). Veg. encara el doc. valencià de 1303 que citaré a propòsit d'*Adduaia* en *Onom. Cat.* (s. v. *Duaia*, monografia de Barx).

De tota manera els docs. del Principat i de tot el domini lingüístic abunden també des de l'època dels orígens de la llengua literària; en el S. XIV: «nuyl hom... no gòs logar a altre *barracha* en la ribera [del port de Barcelona] --- e tot hom pusca metre del vin que aportarà en tota *barracha* que atrop mig buyda de vi, e que'n pusca trer totes les bótes que sien buydes» (*BABL* XI, 309); a Mallorca, «a la dita cala de Sant Vicens vchents que aquí havia dues *barraques* de pescadors», a. 1417 (*BSAL* VII, 392b); doc. d'Eivissa de 1591 (Macabich, *Sta. M. la Mayor, Crón.*, 52), etc.). Encara que no en tinc a mà antics documents locals, és segur, donada l'indole arrelada i suigèneris de les dades locals, que Menorca¹ i potser encara més el Delta de l'Ebre i zona adjacent² (com també el Baix Segre)³ figuren en primer lloc en les àrees de més gran i antiga popularitat del mot i la cosa.

En consonància amb tot això, el mot apareix ja sovint en els textos literaris medievals, especialment en les tres grans cròniques clàssiques, on és freqüent (en la de Jaume I apareix en els caps. 82, 100, 102 i 307), i en totes tres es refereix a construccions de gent de guerra, en particular les dels qui assetgen una fortalesa, construccions provisionals de material fàcilment destructible per incendi (Desclot,⁴ Muntaner) o per bombardeig de pedres amb manganells o altres mitjans dels soldats defensors (Jaume I, etc.); també en el *Tirant* es tracta de barraques de soldats (cap. 106, ed. Riq., 259). I en altres escriptors medievals són igualment construccions de materials trencadissos o flacs: *barraques de rama* en les *Sentències Morals* de principi S. XV (*CoDoACA* XIII, 278), «la major ciutat de aquest món, en comparació de aquella, no és sinó una *barraca*, una caseta», St. Vic. F. (*Sermons* II, 66.9).

És clar que l'exemplar més conspicu de *barraca* està constituït per les de l'Horta valenciana i de l'Albufera, tipus que de tota manera s'estén des del riu Millars fins al Xúquer; sobre el qual s'ha de consultar la novella cabdal de Blasco Ibàñez, no oblidar la petita obra mestra de Teodor Llorente, les notes etnogràfiques sempre tan precises d'*AlcM*, les de Giner i March (notes inèdites d'agost 1955, pp. 40-41), les de Schuchardt, Amades i Grieria en el *BDC* (XI, 113, 118; XIX, 89; XIV, 8, i XX, 26ss.; més materials de parlars cat. en *ARom.* XII, 542-4), les albuferenques de Max Thede (en *VKR* VI; *BDC*, vol. XXIII) i les de Sanchis Guarner (*RFE* XXV, 273-4), amb la seva exhaustiva i perfecta monografia *Les Barraques Valencianes* (1957).

L'expansió a tot arreu des del català és un fet incontrovertible. En castellà hi ha referència freqüent a les habitances rústiques, fetes amb toves o maons